

4. Димченко О. В. Житлово-комунальне господарство в реформційному процесі: аналіз, проектування, управління : моногр. / О. В. Димченко. – Х., Харк.нац. акад. міськ. госп-ва, 2009. – 356 с.
5. Клебанова Т. С. Прогнозування показників фінансової діяльності підприємства житлово-комунального господарства за допомогою адаптивних моделей / Т. С. Клебанова, О. О. Рудаченко // Бізнес Інформ, № 1. 2015. – С. 143-148.
6. Лепейко Т. І. Основні засади формування системи соціального партнерства на підприємстві / Т. І. Лепейко, Н. К. Назаров // Бізнес Інформ. – 2011. – № 11. – С. 103-104.
7. Основы современной энергетики: Курс лекций для менеджеров энергетических компаний. В двух частях / Под общ. ред. Е. В. Аметистова. – Часть 1. Трухний А. Д., Макаров А. А., Клименко В. В. Современная теплоэнергетика. – М. : МЭИ, 2002. – 368 с.
8. Полуянов В. П. Організаційно-економічний механізм підвищення ефективності діяльності підприємств житлово-комунального господарства: автореф. дис. ... на здобуття наук. Ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.06.01 / В. П. Полуянов. – НАН України. Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2005. – 29 с.
9. Салихов А. Пути повышения технико-экономических показателей действующих ТЭС / А. Салихов. – Минск : Ковчег, 2009. – 512 с.
10. Соколов Е. Я. Теплофикация и тепловые сети / Е. Я. Соколов. – М. : Энергоиздат, 1982. – 360 с.
11. Сыроежин И. М. Совершенствование системы показателей эффективности и качества / И. М. Сыроежин. – М. : Экономика, 1980. – 190 с.

УДК 338.2 42.4:338.22+061.2

Слюсаренко В.Є.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри облік і оподаткування
Ужгородського національного університету*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ДЕРЖАВИ-БІЗНЕСУ ТА ГРОМАДЯНСЬКИХ ІНСТИТУЦІЙ

У контексті подальшої демократизації влади в Україні громадський моніторинг влади набуває особливого значення. Він сприяє підвищенню прозорості дій органів державної влади; активному залученню громадян до участі в управлінні та ухваленні рішень з питань життєдіяльності суспільства; посиленню контролю за діями та рішеннями органів влади з боку громадськості. У статті автор досліджував впровадження моніторингу та оцінювання влади. Виділив що на більш загальному рівні існують шість типових сфер, для яких формуються цілі оцінювання співробітництва держави-бізнесу та громадянських інституцій. Сформовано типові індикатори для таких сфер як: законодавчі ініціативи, фінансування ОГС, співробітництво та участь, розвиток сектору ОГС, розвиток громадянського суспільства, більш широкі політичні цілі. Установи моніторингу у розглянутих країнах застосовують широкий перелік інструментів – від комп'ютерних баз даних до особистого опитування.

Ключові слова: держава; бізнес; аналіз; оцінка; громадські інституції; співробітництво.

Слюсаренко В.Е. МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К АНАЛИЗУ И ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ СОТРУДНИЧЕСТВА ГОСУДАРСТВА-БИЗНЕСА И ГРАЖДАНСКИХ ИНСТИТУТОВ

В контексте дальнейшей демократизации власти в Украине общественный мониторинг власти приобретает особое значение. Он способствует повышению прозрачности действий органов государственной власти; активному привлечению граждан к участию в управлении и принятии решений по вопросам жизнедеятельности общества; усилению контроля за действиями и решениями органов власти со стороны общественности. В статье автор исследовал внедрение мониторинга и оценки власти. Выделил что в более общем уровне существуют шесть типичных областей, для которых формируются цели оценки сотрудничества государств-бизнеса и гражданских институтов. Сформированы типичные индикаторы для таких сфер как: законодательные инициативы, финансирование ОГС, сотрудничество и участие, развитие сектора ОГС, развитие гражданского общества, более широкие политические цели. Учреждения мониторинга в рассматриваемых странах применяют широкий перечень инструментов – от компьютерных баз данных к личному опросу.

Ключевые слова: государство, бизнес, анализ, оценка, общественные институты, сотрудничество.

Slusarenko V.E. METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE ANALYSIS AND ESTIMATION OF THE EFFICIENCY OF COOPERATION OF THE STATE-BUSINESS AND CITIZENSHIP INSTITUTIONS

In the context of further democratization of power in Ukraine, public monitoring of power is of particular importance. It promotes transparency of actions of state authorities; active involvement of citizens in participation in the management and decision-making on issues related to the life of a society; strengthening the control of actions and decisions of the authorities on the part of the public. In the article, the author researched the introduction of monitoring and evaluation of power. It has been pointed out that in the more general level, there are six typical areas for which the whole evaluation of cooperation between the state-owned business and civil institutions is being developed. Typical indicators have been formed for such areas as: legislative initiatives, CSO funding, cooperation and participation, CSO development, civil society development, broader policy goals. Institutions of monitoring in the countries concerned use a wide range of tools – from computer databases to personal surveys.

Keywords: state, business, analysis, evaluation, public institutions, cooperation.

Постановка проблеми. Досвід ефективних країн світу незаперечно доводить, що однією з головних умов становлення і розвитку громадянського суспільства є тісна співпраця держави, бізнесу та громадянських інституцій або так званого «третього сектора» у вирішенні складних соціально-економічних, екологічних та політичних проблем. У цій тріаді

надзвичайно важлива роль відводиться громадським інституціям, які є добровільним об'єднанням широких верств населення для захисту своїх законних прав та вирішення економічних, соціальних і політичних питань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тристоронньому партнерству між державою, бізнесом та

громадськими об'єднаннями в науці приділяється серйозна увага. Дослідження становлення та розвитку трипартизму в Україні знайшли відображення в працях О. Грішної, М. Дубровського, А. Нуртдінової, А. Колоди, Є. Лібанової, Р. Павлова, У. Садової, О. Уманського, В. Якимця та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження методичних підходів до аналізу та оцінки ефективності співробітництва держави-бізнесу та громадських інституцій.

Виклад основного матеріалу. Загалом моніторинг діяльності органів державної влади щодо співпраці з ІГС не має цілісного та системного характеру, не визначені його методика, умови та механізм реалізації. Слабким є вплив громадських інститутів на органи державної влади, численні громадські ініціативи не знаходять підтримки або недостатньо враховуються в діяльності органів влади.

У контексті подальшої демократизації влади в Україні громадський моніторинг влади набуває особливого значення. Він сприяє підвищенню прозорості дій органів державної влади; активному залученню громадян до участі в управлінні та ухваленні рішень з питань життєдіяльності суспільства; посиленню контролю за діями та рішеннями органів влади з боку громадськості.

Впровадження моніторингу та оцінювання влади дає змогу [1]:

1. Виявити громадську та експертні думки щодо прийнятих органами державної влади управлінських рішень з важливих питань життєдіяльності суспільства.

2. Систематизувати та узагальнити різномірну інформацію на всіх рівнях управління (сформувані та актуалізувати бази даних; створити інформаційні фонди).

3. Провести аналіз громадської думки щодо стану, основних проблем та перспектив розвитку окремих сфер, напрямів життєдіяльності суспільства.

4. Проаналізувати експертні оцінки щодо стану, основних проблем, перспектив формування та реалізації державної політики в окремих секторах чи сферах життєдіяльності суспільства.

5. Виявити рівень інформованості, динаміки змін стосовно підтримки різних верств населення й соціальних груп України реалізації управлінських рішень у секторах, галузях чи сферах життєдіяльності суспільства.

6. Виявити рівень інформованості вітчизняних експертів щодо стану, основних проблем та перспектив реалізації управлінських рішень у секторах, галузях чи сферах життєдіяльності суспільства.

7. Забезпечити розробку аналітичних документів, орієнтованих на оцінку варіантів рішень і вибір найбільш оптимальних варіантів, які б відповідали обраній стратегії державної політики в секторах, галузях, сферах життєдіяльності суспільства.

8. Підвищити ефективність взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади в процесі вироблення чи прийняття важливих управлінських рішень.

Політичні документи різних країн сформульовані дуже по-різному, тому, відповідно, буде відрізнятися і зміст моніторингу, включаючи індикатори, що застосовуються. Загалом, можна сказати, що на більш загальному рівні існують шість типових сфер, для яких формуються цілі оцінювання співробітництва держави-бізнесу та громадянських інституцій :

1. Законодавчі ініціативи (закони та підзаконні акти, які впливають на ОГС – нові закони, гармонізація законодавства, тощо).

2. Фінансування ОГС (обсяги фінансування, механізми та процедури).

3. Співробітництво та участь (рівень та якість залучення ОГС до діяльності державної адміністрації).

4. Розвиток сектору ОГС (інфраструктура, зміцнення потенціалу, потенціал зайнятості та аналогічні питання).

5. Розвиток громадянського суспільства (участь громадян, соціальний капітал, громадянська освіта, тощо).

6. Більш широкі політичні цілі (наприклад, скорочення бідності, соціальне забезпечення, розвиток соціальних підприємств, тощо – у цій сфері ОГС розглядаються як ключові засоби для досягнення більш загальної політичної мети).

Типові індикатори для наведених вище сфер включають:

Законодавчі ініціативи (закони/доповнення, що були ініційовані, розроблені, запропоновані для парламентського розгляду; прийняті; підзаконні акти, що були ініційовані, розроблені, прийняті; підтримка таких ініціатив з боку ОГС):

1. Фінансування ОГС: найчастіше це будуть обсяги фінансування з різною розбивкою – наприклад, за джерелами, за типами ОГС, за типами програм, за географічним розподілом, за фінансуванням проєктів, порівняно з інституційним фінансуванням тощо; крім того, можуть оцінювати доцільність процедур фінансування – наприклад, виділення фондів через тендери проєктних пропозицій чи без таких тендерів, частка коштів, що потенційно можуть обумовлюватись особистими факторами, своєчасні виплати порівняно з виплатами, що робились з запізненням тощо.

2. Співпраця та участь: рівень участі ОГС у законодавчих ініціативах; доступ ОГС до інформації; рівень участі ОГС у роботі державної адміністрації чи парламенту у більш широкому сенсі – наприклад, участь у заходах тощо; кількість та якість різноманітних угод про співробітництво, підписаних з ОГС; участь співробітників державної адміністрації у заходах ОГС; тощо.

3. Розвиток сектору ОГС: індикатори, пов'язані з потенціалом ОГС, наприклад, постійно зайнятий персонал, технічне обладнання, об'єм бюджету; та індикатори, пов'язані з сектором ОГС в цілому, наприклад, географічні розбіжності (звичайно столичні міста та сільська місцевість), структура фінансових ресурсів, внесок сектору до ВВП тощо.

4. Розвиток громадянського суспільства: членство в асоціаціях, рівень волонтерства, рівень інформованості громадськості стосовно ОГС та їхніх питань, загальний рівень активності громадян (наприклад, петиції, протести), організованість спільнот тощо;

5. більш широкі політичні цілі: конкретні індикатори залежатимуть від проблематики, але розроблені окремі індикатори для оцінки рівня внеску ОГС у загальний прогрес, наприклад, кількість ОГС, що надають соціальні послуги, кількість їхніх клієнтів, оцінка якості послуг ОГС, порівняно з послугами, що надаються установами державного сектору тощо.

Установи моніторингу у розглянутих країнах застосовують широкий перелік інструментів – від комп'ютерних баз даних до особистого опитування. Звичайно, користуються комбінацією із наведених нижче інструментів:

1. Щорічний огляд. Практично в усіх країнах застосовуються та чи інша форма механізму щорічної звітності. Річні огляди пов'язані із наскрізною

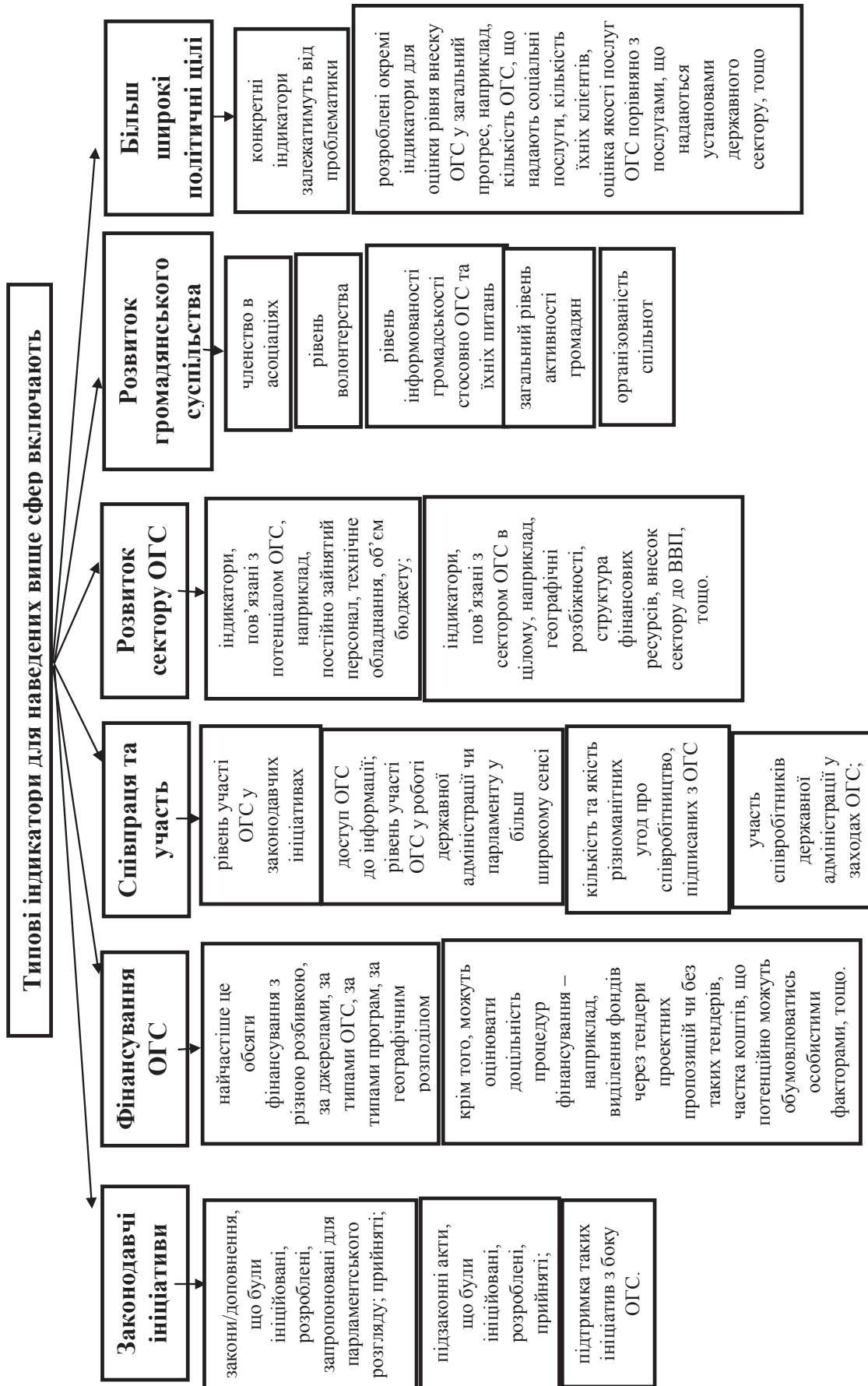

Рис. 1. Типові індикатори

політикою та оцінюють досягнутий прогрес, з огляду найбільш конкретний документ з питань реалізації державної політики. Вони також встановлюють цілі та завдання на наступний рік. Щорічний огляд найчастіше проводиться урядовою установою від імені об'єднаного комітету, уповноваженого проводити моніторинг реалізації (Велика Британія, Хорватія, Естонія, Латвія). У Польщі, Данії та Угорщині щорічний огляд готується на рівні міністерства, в той час як в Естонії та Латвії проводяться також парламентські слухання.

2. Форум ОГС. У декількох країнах організують форуми з представництвом уряду/міністерства/парламенту та ОГС. Такі форуми, звичайно, є тим місцем, де презентується щорічний огляд; але вони також є і ключовим механізмом для залучення різних зацікавлених сторін до обговорення найважливіших питань (включаючи урядовців високого рівня та інших визначних діячів, яких також, зазвичай, запрошують до участі).

3. Інтернет-сайти. Інтернет належить до важливих інструментів моніторингу практично в усіх країнах. У більшості країн (Хорватія, Естонія, Угорщина, Латвія, Велика Британія) існують спеціальні Інтернет-сторінки, де можна знайти ключові політичні документи і які є ключовими платформами для спілкування із сектором ОГС стосовно цих політичних документів. ОГС можуть слідувати за головними подіями, проектами та можливостями для фінансування, пов'язаними з реалізацією політики; крім того, на цих сайтах розміщують і моніторинг та оцінки ефективності співпраці ОГС та Уряду.

4. Огляди діяльності державної адміністрації. У декількох країнах проводяться огляди діяльності міністерств та інших установ, залучених до реалізації політичних документів (наприклад, у Хорватії, Угорщині, Латвії, Польщі). Такі дані охоплюють діяльність та фінансування відповідних міністерств у зв'язку з ОГС і вони є важливим інструментом для моніторингу прогресу за допомогою конкретних індикаторів. В той же час, їм може бракувати інформації щодо якісних аспектів співпраці.

5. «Допоміжна звітність» ОГС. У випадку Данії існує особливий інструмент, пов'язаний з ОГС, що працюють у сфері міжнародної співпраці з метою розвитку – вони надають звітність щодо своїх проектів у такий спосіб, який дозволяє безпосередньо оцінювати досягнення цілей, викладених у Стратегії громадянського суспільства. Данське агентство розвитку (Danida) доклало чималих зусиль та виділяло багато ресурсів у зміцнення потенціалу ОГС у цьому відношенні, але схоже, що воно заощадило час і гроші у більш довготерміновій перспективі.

6. Програма оцінки. Також у Данії Міністерство закордонних справ готує програму оцінки для політики, яка визначає не тільки прості індикатори, але також інформацію та кроки, необхідні для ефективної оцінки ефекту такої політики. Вона може включати базові дані, цілі оцінки, критерії оцінки, залучені сторони, методологію, календарний план тощо. Цей підхід забезпечує те, що різні сторони матимуть менше можливостей для суб'єктивного тлумачення досягнутих чи недосягнутих цілей.

7. Програма допомоги. У Великій Британії організація NCVO – Національна рада добровільних організацій, підтримує спеціальну службу допомоги для ОГС, які мають проблеми з реалізацією угоди (програма підтримки угоди). Фактично, вона є механізмом забезпечення виконання угоди, і є унікальною програмою серед розглянутих країн; крім того, завдяки аналізу конкретних ситуацій та збиранню даних ОГС.

8. Бази даних. У деяких із розглянутих країн з конкретними інструментами фінансування громадянського суспільства (особливо заслуговує на увагу приклад Данії) розроблені також конкретні бази даних для ОГС, які отримували допомогу для їхніх проектів, які допомагають оцінювати, наскільки ця підтримка сприяла досягненню політичних цілей.

Визначення та оцінювання ефективності трестороннього партнерства здійснюється через систему критеріїв, які мають відповідати принципам і об'єктивізуються через притаманні їм індикатори оцінювання співпраці. З наведеного можна зробити висновок, що в механізмі критеріальних оцінок і показників необхідно відтворити критерії, які дозволяють реально оцінювати ефективність проектів, що реалізуються партнерами. Складність формування системи критеріальних оцінок міжсекторного партнерства обумовлена багатогранністю і множинністю відносин, які виникають між державою, бізнесом та громадськими об'єднаннями [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином оцінка діяльності влади дасть змогу вирішувати важливі практичні питання діяльності органів державної влади в Україні. Серед яких: експертиза урядових і законодавчих рішень щодо відповідності їх інтересам та потребам громадян, політичних еліт, регіонів і суспільства загалом; прогнозування наслідків та ризиків щодо проведення реформ у певних сферах чи секторах; передбачення короткострокових, середнь-строкових та довгострокових тенденцій і ризиків з метою своєчасного вжиття відповідних дій на всіх рівнях управління; оцінювання: адекватності, ефективності, стану інформованості, рівня підтримки громадської та експертної думки щодо діяльності органів державної влади, проведення соціально-економічних змін в Україні відповідно до визначених стратегічних цілей тощо

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Крушельницька Т. «Деякі аспекти моніторингу діяльності органів державної влади щодо співпраці з інститутами громадянського суспільства в Україні» / Крушельницька Т. Ралдугін Є // Дослідження. Розробки. Проекти; [Збірник наукових праць] Вісник Національної академії державного управління при Президенті України Серія «держане управління» Випуск 1. – Київ, 2009. С. 245-257.
2. Слюсаренко В. Є. «Формування механізму трьохстороннього партнерства держави, бізнесу та громадських інституцій» / В. Є. Слюсаренко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Механізми взаємодії суб'єктів економічних відносин у транскордонному просторі; [Збірник наукових праць] /ІАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2014.